



KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 31.3.2005
KOM(2005) 120 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE

Restrukturalizace a zaměstnanost

**Předvídání restrukturalizací a doprovodná opatření pro rozvoj zaměstnanosti: úloha
Evropské unie**

SDĚLENÍ KOMISE

Restrukturalizace a zaměstnanost

Předvídání restrukturalizací a doprovodná opatření pro rozvoj zaměstnanosti: úloha Evropské unie

Komise navrhla oživení lisabonské strategie zaměřené na vyšší a udržitelný růst zaměstnanosti a na vytvoření většího počtu a lepších pracovních míst. Uskutečňování těchto cílů spočívá v mobilizaci všech vnitrostátních prostředků i všech prostředků Společenství prostřednictvím posíleného partnerství mezi Uníí a členskými státy, ale také se sociálními partnery, občanskou společností a všemi zúčastněnými subjekty.

Prosperita a blaho evropských občanů vyžaduje rychlé přizpůsobení hospodářských subjektů a pracovníků současným hlubokým sociálně-ekonomickým změnám, které se projevují vytvářením a rozvojem nových hospodářských činností, ale rovněž redukci, dokonce i zánikem stávajících činností, jakož i s nimi souvisejících pracovních míst.

Restrukturalizace podniků jsou zároveň často spojeny s náklady, které mohou být velmi vysoké nejen pro dotyčné pracovníky, ale také pro místní a regionální ekonomiku. Udržení sociální soudržnosti, kterou se vyznačuje evropský sociální model, vyžaduje provádění doprovodných politik, jejichž cílem je snížit sociální náklady na nejnižší míru a podporovat vyhledávání alternativních zdrojů pracovních míst a příjmů.

Za těchto podmínek je podstatné zajistit řádné řízení restrukturalizací, které má být podrobeno dvojímu požadavku ekonomickému a sociálnímu. Přizpůsobení se změně je pro podniky životně důležité: rychlé vedení těchto operací umožňuje zachovat a rozvíjet jejich konkurenceschopnost. A vůle zachovat zaměstnavatelnost pracovníků a usnadnit jejich přechod do jiného stejně kvalitního zaměstnání má rovněž ekonomický dopad, pokud zhodnocuje jednu z hlavních konkurenčních výhod Evropské unie: kvalitu její pracovní síly jako záruku budoucího růstu. Kromě toho musejí být restrukturalizace zahrnuty do dlouhodobé představy o vývoji a řízení evropské ekonomiky, aby byly změny skutečně prostředkem, jímž by se posílila konkurenceschopnost.

Předvídání těchto operací a související doprovodná opatření tedy plně zapadají do lisabonské strategie a odpovídají za ně kolektivně orgány veřejné moci, podniky a sociální partneři.

Sociální agenda přijatá Komisí dne 9. února 2005, ve stejné době jako Sdělení o revizi strategie udržitelného rozvoje, stanoví, že Komise vypracuje strategii v oblasti řízení restrukturalizací založenou na lepším vzájemném působení příslušných evropských politik, větším zapojení sociálních partnerů, větší součinnosti mezi politikami a finančními nástroji a úpravě právních a smluvních rámců.

Jev restrukturalizací není nový. Unie rozvíjí již dlouho politiky a nástroje v této oblasti. V minulosti tak hrála důležitou úlohu při restrukturalizaci hutnictví a docela nedávno při restrukturalizaci průmyslu lodního stavitelství a textilního průmyslu.

Tato opatření se netýkají pouze odvětví, která mají obtíže. Během posledních let byly ustaveny odvětvové skupiny na vysoké úrovni, aby stanovily strategické výhledy pro mnohá odvětví.

Rovněž i z horizontálního hlediska přispívají mnohé evropské politiky k cíli předvídání restrukturalizací a zajištění doprovodných opatření: směrnice týkající se informování pracovníků a projednávání s nimi, evropský sociální dialog, politika zaměstnanosti, finanční podpůrné nástroje, průmyslová a podniková politika, politika rozvoje venkova atd.

Toto sdělení uvádí opatření, která mají být rozpracována nebo posílena v souvislosti s různými prostředky, které může Unie po této stránce zároveň mobilizovat z hlediska horizontálního i odvětvového. Během provádění těchto opatření je nezbytné omezit co nevyšší náklady, které ponесou podniky, a přitom zajistit zlepšení předvídání a řízení restrukturalizací.

Jak bylo vyjádřeno ve sdělení o lisabonské strategii, evropské sociální partnery mají z hlediska meziprofesionálního a odvětvového důležitou úlohu v provádění různých cílů níže uvedených politik. Jsou proto vyzváni, aby odpověděli na výzvu, která je jim určena v bodu 2.4 tohoto sdělení, který zároveň představuje druhou fázi konzultací o restrukturalizacích podniků a evropských radách zaměstnanců podle čl. 138 odst. 3 Smlouvy.

1. SOUČASNÉ ÚKOLY

1.1. Analýza jevu

Restrukturalizace podniků jsou často vnímány jako v podstatě záporný jev a nejčastěji se zdůrazňuje bezprostřední dopad na zaměstnanost nebo pracovní podmínky. Přesto jsou restrukturalizace často nezbytné pro přežití a rozvoj podniků. Je tedy nutné doprovázet tento vývoj takovými opatřeními, aby byl dopad restrukturalizací na zaměstnanost a pracovní podmínky co možná nejvíce přechodný a omezený.

Jev restrukturalizací se projevuje na úrovni podniku neustálými přeměnami výrobní sítě pod vlivem mnoha činitelů.

Vývoj evropského jednotného trhu a mezinárodní otevřenost ekonomik představují nové možnosti, pokud jde o hospodářskou dynamiku a konkurenceschopnost podniků, jakož i o vytvoření kvalitních pracovních míst. Obecně totiž hospodářská soutěž v rámci vnitřního trhu EU napomáhá prosperitě a udržitelné zaměstnanosti, dokud je hlavním činitelem inovace, vytváření nových produktů a služeb a hospodářské obnovy.

Technologická inovace dává rovněž do pohybu restrukturalizace. Na jedné straně šíření nových informačních a komunikačních technologií způsobuje, že jsou mezinárodní obchod a koordinace výroby rychlejší a velmi levné, přičemž vznikají nová použití, která vytvářejí tvořivější a kvalitnější pracovní místa. Na straně druhé rozvoj nových výrobních postupů a výrobních metod způsobuje přesun směrem ke kvalitním pracovním místům, která vyžadují jiný druh vzdělání. Ekologické inovace vytvářejí rovněž nové možnosti zaměstnanosti a zlepšují naše sociální podmínky.

Vývoj předpisového rámce (zavedení nových regulací nebo deregulace) způsobuje změny na trhu s produkty a na trhu práce.

Vznikají velké změny poptávky ze strany spotřebitelů, vyvolané například novými potřebami stárnoucího obyvatelstva, větší citlivostí na environmentální problémy nebo vývojem geografie světové poptávky.

Přeměny výrobní sítě vyvolávají neustálé úpravy:

Kvantitativní hlediska: úpravy se projevují novým rozdělením pracovníků ve výrobních činnostech a službách. Evropa pokračuje ve vytváření pracovních míst: v letech 1977 až 2002 jich bylo vytvořeno 30 milionů. Získali jsme více než 44 milionů pracovních míst ve službách a ztratili jsme alespoň 7 milionů v průmyslu a 7,5 milionu v zemědělství. Každý rok je vytvořeno a zrušeno 10 % evropských podniků. Odhaduje se, že každý den se v každém členském státě průměrně vytvoří a zruší asi 5 000 až 15 000 pracovních míst.

Kvalitativní hlediska: v Evropě se projevuje tendence ke kvalitnějším a produktivnějším pracovním místům v některých odvětvích. Zaměstnanost v odvětví služeb za posledních dvacet let vzrostla, v roce 2003 zde byly zaměstnány 2 osoby ze 3; zaměstnanost v odvětví služeb podnikům se zvýšila o 25 % za posledních pět let. V letech 1998 až 2003 vykazovala Evropa (EU-15) míru růstu zaměstnanosti u všech tří kategorií pracovníků (s **nízkou** kvalifikací +2,2 %, **střední** +14,2 % a **vysokou** +25,1 %). Naproti tomu podíl pracovníků s nízkou kvalifikací v rámci celkové zaměstnanosti se snížil.

K přechodu pracovníků z jednoho odvětví do druhého nedochází automaticky. Zánik některých zvláště nebezpečných, těžkých nebo prašných zaměstnání může být vnímán jako dobrá věc, pokud byla nahrazena. Nová pracovní místa, která byla vytvořena, však nenacházejí nevyhnutelně zájemce mezi propuštěnými osobami, neboť umístění a požadovaná kvalifikace nejsou nutně stejné v obou případech.

Tento vývoj zasahuje obzvláště nejzranitelnější obyvatelstvo, zejména málo kvalifikované pracovníky. Schopnost Evropské unie zachovat nabídku přiměřených pracovních míst pro tyto pracovníky je rozhodující pro sociální soudržnost.

Kromě tohoto trvalého procesu mohou mít otřesy spojené s technologickými změnami, vývojem obchodu, volbou veřejné politiky prudký dopad na některá průmyslová odvětví a/nebo na některé regiony ve formě znehodnocení lidského kapitálu a snížení možného růstu. Tyto negativní důsledky mohou být zmírněny odpovídajícími opatřeními orgánů veřejné moci a účinnou koordinací zúčastněných subjektů.

Potřeba doprovodných opatření k účinkům prohloubení vnitřního trhu a obchodní otevřenosti

Pokud je otevřenost celkově prospěšná pro růst a zaměstnanost, je zároveň synonymem nákladných transformací pro podniky a dotyčné zaměstnance. Jako první jsou zasaženi poměrně méně kvalifikovaní a zranitelnější pracovníci tak, že otevřenost způsobuje skrytou formu přerozdělování, která musí být napravena. To odpovídá nejen **požadavku sociální spravedlnosti**, ale také **politickému požadavku** vzhledem k nesouměrnosti mezi náklady – které jsou na celosvětové úrovni omezené, ale viditelné, hmatatelné a soustředěné – a výhodami, jež otevřenost přináší, které ač dosahují vysoké úrovně, zůstávají rozptýlené a obtížně postřehnutelné: tato nesouměrnost přímo vyvolává odmítavé reakce, pokud jde o otevřenost. Je to konečně **ekonomický požadavek**, neboť zaměřené politiky předvídaní jsou s to snížit náklady ve spojitosti se změnou a usnadnit přechody.

Empirické studie obecně ukazují, že rozsah těchto nákladů, i když je velmi nesnadné ho odhadnout, zůstává velmi omezený ve srovnání s přínosy, které lze očekávat od otevřenosti, v poměru asi jedna ku dvaceti v mnoha případech. Jejich dopad je však potenciálně mnohem vyšší z několika důvodů:

- náklady vzniklé otevřeností jsou obvykle soustředěny v některých odvětvích nebo regionech;
- náklady nejsou přímo kompenzovány přínosy, které otevřenost přinesla;
- náklady a přínosy otevřenosti se projevují s časovým posunem;
- jsou rovněž rozloženy v prostoru.

Vztah mezi otevřeností a doprovodnými opatřeními, pokaž jde o její účinky je zřejmý ve Spojených státech, které vždy považovaly mezinárodní obchodní jednání a zavedení doprovodných opatření

týkajících se účinků otevřenosti za dvě strany těžké politiky mezinárodní integrace. Trade Adjustment Assistance Reform Act z roku 2002 více než zdvojnásobil finanční prostředky přidělené na tento program (1,4 miliardy dolarů na rok 2004), který pomáhá zrovna tak dotčeným podnikům, jako jejich pracovníkům, kteří jsou vystaveni účinkům otevřenosti.

Pro EU je logické vzít na sebe náklady za politiky, které provádí. Bude to mnohem naléhavější v nadcházejících letech, protože období, které je před námi, bude zvláště náročné, ce se týká provádění mezinárodních dohod (konec kvót na textil, dohoda o volném obchodu EU/Chile) a jednání o nových dohodách (kolo jednání z Dauhá, dohoda o volném obchodu EU/Mercosur, dohoda o volném obchodu EU/Rada pro spolupráci v Perském zálivu). Takový je smysl opatření týkajících se pomoci Společenství v naléhavých případech uvedených v bodu 2.1.3 tohoto sdělení.

Evropa vytváří pracovní místa každý den, ale aby je využívali ti, co nově vstupují na trh práce, a ti, kterých se dotýkají restrukturalizace, je třeba zlepšit fungování trhu práce, posílit aktivní politiky zaměstnanosti, předvídat změny a dát k dispozici mechanismy usnadňující profesní přechody. Je proto třeba posílit partnerství mezi všemi subjekty za účelem identifikace možných komparativních výhod, odhadnout vývoj, který lze očekávat na úrovni každého segmentu trhu a podle jednotlivých povolání, tedy v každé oblasti trhu práce – tak, aby dotčené subjekty lépe předvíдалy budoucí vývoj co nejbližší potenciálně zasaženému území a obyvatelstvu. Ten samý druh komparativní výhody lze hledat v některých oblastech, jako jsou například malá nebo střední města s nižší úrovní hustoty obyvatelstva, a v atraktivních venkovských oblastech, kde je možné dosáhnout vyšší životní a pracovní úrovně za nižších nákladů.

1.2. Předvídání a řízení změny ve prospěch všech

Předchozí analýza ukazuje, že Evropa nečelí neúprosnému hospodářskému a sociálnímu úpadku, ale nevyřešenému problému, jakým je předvídání a řízení změny.

Nesmíme ztrácet ze zřetele velký dopad tohoto jevu v některých evropských zemích, které ještě procházejí přechodným obdobím a vyrovnávají se s hlubokou hospodářskou a sociální přestavbou, která vyžaduje zvláštní úsilí na podporu, jež má být prováděna prostřednictvím politiky soudržnosti. Restrukturalizace se však dotýkají celé Unie. Politiky a nástroje Společenství musejí přihlížet k rozdílnosti účinků podle regionů a přinášet odpovědi přizpůsobené celému evropskému území.

2. ODPOVĚDI NA ÚROVNI SPOLEČENSTVÍ – ÚLOHA EVROPSKÉ UNIE

Tyto odpovědi se začleňují do obecnějšího rámce strategie růstu a zaměstnanosti, která byla navržena Komisí dne 2. února 2005 a která tvoří podklad pro politiku, jež se má plně chopit příležitostí a zabránit tomu, aby se restrukturalizace nezměnily v lidská a sociální dramata.

Je jasné, že většina konkrétních odpovědí na současné úkoly se nachází na nižší než evropské úrovni. Za tím účelem Evropská unie vlastní užitečné nástroje pro předvídání změny a zajišťování doprovodných opatření. Hraje totiž významnou úlohu ve třech oblastech:

- pomocí horizontálních politik, které sleduje, koordinuje nebo podněcuje, přispívá k vytvoření podmínek dlouhodobého hospodářského a technologického rozvoje a k usnadnění předvídání změny;

- pomocí přiměřené schopnosti identifikace vývoje v odvětvích a nástrojů pomoci v případě otřesů soustředěných v některých odvětvích nebo regionech napomáhá Evropská unie účinné koordinaci všech zúčastněných stran;
- uznáním úlohy, kterou mohou sehrát sociální partneři, pokud jde o předvídání a řízení změny, jim dává možnost v tomto směru přispět.

2.1. Mobilizace horizontálních politik Společenství

- *Posílení jejich koordinace*
- *Reforma evropské strategie zaměstnanosti*
- *Reforma finančních nástrojů a úloha strukturálních fondů, včetně naléhavých případů*
- *Průmyslová politika*
- *Politika hospodářské soutěže*
- *Vnější politika*
- *Zlepšení nástrojů pro odhad*

2.1.1. Posílení koordinace politik Společenství

Je třeba větší souhry a součinnosti mezi různými vnitřními politikami, akcemi a cíli.

To vyžaduje velkou koordinaci v rámci Komise, která má být prováděna prostřednictvím interní pracovní skupiny sdružující dotyčné útvary Komise, jakož i pravidelný dialog s Evropským parlamentem a Radou.

2.1.2. Reforma evropské strategie zaměstnanosti (ESZ)

Na základě svého návrhu na oživení lisabonské strategie navrhne Komise revizi ESZ v roce 2005. Rámec politiky zaměstnanosti se zaměří na tři priority, které jsou všechny podstatné pro předvídání a řízení restrukturalizací: přilákat více lidí na trh práce a zajistit jejich setrvání na tomto trhu, zvýšit přizpůsobivost pracovníků a podniků a investovat více do lidského kapitálu.

V souladu s tímto novým zaměřením podpoří ESZ více vnitrostátní politiky, které přispívají k předvídání a doprovázení restrukturalizací.

2.1.3. Revidované finanční nástroje Společenství pro lepší předvídání a řízení restrukturalizací

Ve svém návrhu finančního výhledu na období 2007–2013 Komise navrhla více zaměřit strukturální fondy na cíle lisabonské agendy prostřednictvím strategických směrů Společenství, které budou tvořit základ národních strategií. Evropský sociální fond již financuje opatření týkající se předvídání a řízení restrukturalizací. Předloha nového nařízení ESF opět potvrzuje tuto úlohu, zejména:

- zvýšením přizpůsobivosti pracovníků a podniků „v souvislosti s restrukturalizacemi odvětví a podniků“;

- podporou investic do lidského kapitálu a celoživotního vzdělávání; v rámci toho může ESF pomáhat rozvoji systémů kvalitního vzdělávání, zaměřených na potřeby na místní úrovni a založených na širokém partnerství;
- zřízením partnerství a paktů pro zaměstnanost a inovaci na celostátní, regionální a místní úrovni; posílením například rozvoje systémů a nástrojů ohledně předvídání hospodářských a sociálních změn;
- posílením institucionální kapacity a účinnosti zúčastněných subjektů například prostřednictvím vzdělávání subjektů, které jsou odpovědné za řízení změn;
- posílením součinnosti a partnerství mezi těmi, kteří hrají důležitou roli v odborném vzdělávání a regionálním rozvoji.

Evropský fond regionálního rozvoje bude mít rovněž důležitou úlohu, pokud jde o rozvoj nových činností, díky investicím do výzkumu a vývoje, šíření inovací a vytvářením infrastruktur pro udržitelné řízení zdrojů.

Pokud jde o rozvoj venkova, příspěvek venkovských oblastí k těmto cílům bude odlišného druhu než příspěvek očekávaný od městských oblastí: v oblastech s nízkou hustotou obyvatelstva konkurenceschopnost často vyplývá z rozmanitosti, modernizace tradičních řemesel a technologií, nabídky novátorských služeb, provozování ekologické turistiky atd.

Hlavní finanční nástroje, kterým mohou mít členské státy k dispozici v této oblasti, pocházejí ze Zemědělského fondu pro rozvoj venkova. V této souvislosti odvětvové politiky (týkající se zemědělství, průmyslu a služeb) a územní politiky (týkající se regionů, venkova, měst a míst) musejí být doplňkové a integrované, aby optimalizovaly svůj dopad na růst a zaměstnanost. Další programy rovněž přispívají k lepšímu předvídání a integraci hospodářských přeměn. Cílem rámcového programu pro výzkum je posílení vědeckých a technologických základů průmyslu Unie za účelem podnítit vynikající výkony a tvořivost evropského výzkumu a posílit mezinárodní konkurenceschopnost Unie.

Programy vzdělávání a odborné přípravy mají rovněž klíčovou úlohu a pomáhají vytvářet konkurenceschopnou a dynamickou ekonomiku založenou na znalostech a podporující mobilitu. Toto hledisko bude rovněž posíleno přijetím nového integrovaného programu pro celoživotní vzdělávání na období 2007–2013.

Schopnost pomoci Společenství v naléhavých případech

Navzdory úsilí o zlepšení předvídání změny může docházet k nepředvídaným otřesům, jejichž dopad na region nebo odvětví by byl silný (srov. bod 1.1. výše), a proto vyžadují veřejnou pomoc, aby se usnadnily nezbytné přechody.

Regionální politika prokázala svou účinnost v této oblasti. Komise proto navrhla v rámci finančních výhledů na období 2007–2013 vytvoření rezervy pro nepředvídané případy v rámci strukturálních fondů (ve výši 1 % dotace z cíle „Konvergence“ a ve výši 3 % dotace z cíle „Konkurenceschopnost“ na rok a na stát), která bude rovněž použita k tomuto účelu v těsném spojení s regionálními orgány a sociálními partnery. Navrhla také vytvoření fondu pro úpravu růstu s dotací ve výši 1 miliardy EUR ročně.

2.1.4. *Průmyslová a podniková politika*

a) Pokračování sdělení z dubna 2004

Komise bude pokračovat v provádění obnovené průmyslové politiky, kterou navrhla v dubnu 2004. Je založena zejména na lepším předpisovém rámci vztahujícím se na podniky, na podpoře jejich úsilí ve prospěch inovace, na konkurenceschopnosti a lépe koordinované akci, zvláště na úrovni odvětví.

b) Posílené sledování odvětví a regionů

Lepší předvídaní změny je založeno na lepší znalosti odvětví, jejich perspektiv a nástrojů použitelných pro podporu růstu a zaměstnanosti. Během posledních let vytvořila Komise skupiny na vysoké úrovni, což jsou neformální a dočasné orgány, které sdružují všechny zúčastněné strany, s cílem porovnat názory na obtíže a možnosti každého odvětví a dosáhnout společné představy.

Některá odvětví zahájila rychlé a hluboké změny, jež mohou mít dopad na některé regiony, které nemají dostatečnou rozmanitost nabízených pracovních míst a kvalifikací zaměstnanců. S ohledem na tyto zkušenosti a tato rizika má Komise v úmyslu zapojit se do bližšího sledování odvětví, v nichž může dojít v krátké době k významnému vývoji. Sledování se soustředí na analýzu vývoje konkurenceschopnosti, možnosti a hrozby pro životní prostředí, důsledky na regionální úrovni a opatření, která mohou být přijata na úrovni Společenství pro předvídaní a doprovázení změny. Co se týká otázek zaměstnanosti a vzdělávání, požádá Komise případně výbory evropského sociálního dialogu působící na úrovni odvětví.

Tato opatření budou upřesněna v připravovaném sdělení o odvětvovém rozměru průmyslové politiky. Pro rok 2005 soustředí Komise své úsilí, kromě automobilového průmyslu, na vývoj v odvětví textilu a na lodní stavitelství.

c) Ostatní opatření

Komise také navrhla zahájení společných technologických iniciativ s cílem financovat programy rozvoje produktů nebo služeb, které jsou společensky užitečné a které mohou vytvořit konkurenční výhodu a dát vzniknout novým trhům a novým pracovním místům.

Technologické platformy poskytnou fórum, kde všechny zúčastněné strany označí své potřeby na základě stavu výzkumu a technologického rozvoje.

Je rovněž nutné využívat všechny příležitosti tvorby pracovních míst, které nabízejí současné trendy. Akční plán pro eko-technologie tvoří jejich strategickou složku.

2.1.5. *Politika hospodářské soutěže*

Ve svém celku přísné uplatňování pravidel hospodářské soutěže včetně kontroly státních podpor významně přispívá k dlouhodobému růstu a zaměstnanosti a napomáhá nabídce produktů a služeb, které zároveň odrážejí různé evropské hodnoty, zvláště respekt k životnímu prostředí, jakož i přijatelné pracovní podmínky.

V oblasti státních podpor pracuje Komise na reformě své politiky ohledně kontroly státních podpor, zejména s výhledem přispět k provádění lisabonské agendy tím, že státní podpory nově zaměří na kategorie přispívající nejvíce k růstu a zaměstnanosti.

Co se týká kontroly spojování podniků, nové nařízení o fúzích usnadňuje průmyslové restrukturalizace a odpovědi na výzvy čím dál více globalizované ekonomiky a přitom zajišťuje zákaz nebo změnu fúzí, které by mohly narušit hospodářskou soutěž.

Zástupci pracovníků jsou schopni sdělit svá stanoviska Komisi v rámci šetření vedených o jednotlivých případech hospodářské soutěže:

- podle nařízení o fúzích a obdobně podle antitrustových řízení mají již zástupci pracovníků právo na slyšení jako třetí strana; mohou podat písemné připomínky, zúčastnit se jednání a požádat o uspořádání schůze;
- podle pravidel a postupů v oblasti státní podpory jsou zástupci pracujících zmocnění jako třetí strana předložit informace Komisi, která po požádání členského státu, aby podal své připomínky, může rozhodnout a vzít je přitom v úvahu. Komise se může rovněž setkat se zástupci pracovníků, aby se seznámila s jejich stanovisky k jednotlivým případům.

2.1.6. *Vnější politika*

Sociální agenda stanoví prostřednictvím vnějších opatření podporu zaměstnanosti, sociální politiky a slušné práce pro všechny. To se projeví zejména podporou základních sociálních práv, rozvojem sociálního dialogu, sociální odpovědnosti podniků a zajištěním sociální ochrany, jakož i podporou aktivního řízení změny na světové úrovni. Tyto cíle budou nadále rozvíjeny v rámci výměn mezi EU a jejími partnery, jakož i s mezinárodními organizacemi (MOP, OECD, OSN a organizacemi zapojenými do světového ekonomického řízení – MMF, Světovou bankou a WTO).

V obchodní oblasti bude Komise nadále usilovat o to, aby se kolo jednání z Dauhá stalo činitelem rozvoje. Bude se také věnovat posilování ochrany duševního vlastnictví a boji proti padělání. Konečně bude nadále přijímat nezbytná opatření stanovená dohodami WTO, aby čelila nepřátelským účinkům způsobů, které porušují základní zásady tržního hospodářství (dumping a nedovolené subvence).

2.1.7. *Posílení nástrojů pro odhad restrukturalizací*

Evropské středisko pro sledování změn v Dublinu bude vyzváno, aby vyvinulo nástroje kvantitativní a kvalitativní analýzy a sledování restrukturalizací, aby byly poskytnuty lépe podložené základy pro veřejnou rozpravu o restrukturalizacích a delokalizacích.

2.2. **Posílení partnerství pro změnu**

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">➤ <i>Posílení sociálního dialogu na úrovni odvětví</i>➤ <i>Sociální odpovědnost podniků</i>➤ <i>Vytvoření fóra „Restrukturalizace“</i> |
|---|

Kromě úkolů uvedených v bodu 2.4 mají sociální partneři rozhodující úlohu zejména ve dvou oblastech:

- v rámci výborů evropského sociálního dialogu působících na úrovni odvětví mají rozpracovávat problematiku předvídání strukturální změny, zejména na základě závěrů jednání uvedeného v bodu 2.4 níže, jakož i na základě prací vypracovaných v oblasti sledování na úrovni odvětví a regionů;

- s ohledem na jejich znalosti odvětví mohou plnit informační a pohotovostní úlohu vůči orgánům veřejné moci na všech úrovních. Jestliže se sociální partneři rozhodnou upozornit na znepokojující vývoj, Komise může rozhodnout o provádění posíleného sledování odvětví nebo regionu v souladu s opatřeními stanovenými ve výše uvedených bodech 2.1.3 a 2.1.4.

Komise brzy předloží sdělení o sociální odpovědnosti podniků, které se týká zejména pozitivních iniciativ, s nimiž přicházejí podniky spolu se zúčastněnými stranami v případě restrukturalizace. Je prokázanou skutečností, že podniky, které jsou schopny řídit restrukturalizace sociálně odpovědným způsobem, jsou často podniky dosahující nejlepších výsledků, co se týká konkurenceschopnosti a přizpůsobení se trhu.

Komise zřídí v roce 2005 fórum „Restrukturalizace“. Úkolem tohoto fóra, opírajícího se o práci stávajících subjektů, bude pravidelně sledovat vývoj v této oblasti a podporovat sladění různých iniciativ, což v sobě zahrnuje mimo účasti Komise i účast ostatních evropských orgánů, jakož i sociálních partnerů a zástupců vědecké obce.

2.3. Úprava předpisového a smluvního rámce

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Modernizace a zjednodušení právních předpisů</i> ➤ <i>Zelená kniha o rozvoji pracovního práva</i> ➤ <i>Podpora mobility pracovníků</i> |
|---|

Je třeba zde nejdříve připomenout opatření, jejichž cílem je modernizovat a zjednodušit právní předpisy, stanovené v lisabonském akčním programu.

V rámci Zelené knihy o vývoji pracovního práva bude Komise analyzovat současný vývoj nových modelů organizace práce a úlohu pracovního práva, pokud se jedná o to, jak se k tomuto vývoji postavit, a vytvoří prostředí, které napomáhá účinným přechodům na trhu práce.

S cílem podporovat mobilitu v rámci Společenství předloží Komise návrh směrnice o zlepšení přenositelnosti práv na penzijní připojištění.

2.4. Druhá fáze konzultací s evropskými sociálními partnery o restrukturalizacích podniků a evropských radách zaměstnanců

Tato druhá fáze konzultací spočívá ve vyzvání sociálních partnerů, aby se mnohem více zapojili, pokud jde o prostředky předvídání a řízení restrukturalizací. Jsou totiž hlavními účastníky účinné akce týkající se restrukturalizací.

Tato druhá fáze konzultací by měla hlavně spočívat ve vyzvání sociálních partnerů, aby pokračovali v probíhající práci, a v podpoře přijetí jejich hlavních směrů v oblasti správných postupů ohledně restrukturalizací a evropských rad zaměstnanců.

Již v lednu 2002 je Komise pověřila danou problematikou a požádala je, aby vymezili a všude v Evropě rozvinuli správné postupy v oblasti restrukturalizací. Sociální partneři poté určili hlavní referenční směry pro řízení změny. Úkolem této nové etapy je zajistit provádění těchto hlavních směrů, jakož i jejich budoucí rozvoj, zejména napomáhat jejich přijetí.

Navíc v dubnu 2004 zahájila Komise první fázi konzultací o revizi směrnice o evropských radách zaměstnanců. Tyto orgány hrají prvořadou úlohu v předvídání a řízení

restrukturalizací. Sociální partneři zde rovněž zahájili celoevropskou úvahu o stanovení zásad nebo hlavních směrů založených na zkoumání stávajících rad.

S ohledem na tuto práci a příspěvky má Komise za to, že je třeba zintenzivnit evropský sociální dialog o těchto dvou úzce spjatých otázkách v rámci partnerství pro růst a zaměstnanost, které je jádrem obnovené lisabonské strategie. Podporuje tedy evropské sociální partnery, aby zintenzivnily probíhající práce a zahájili jednání s cílem uzavřít mezi sebou dohodu o cestách a prostředcích nezbytných k :

- zavedení mechanismů pro uplatňování a sledování již stanovených hlavních směrů v oblasti restrukturalizací, jakož i diskuse o jejich rozvoji;
- podpoře přijetí správných postupů, které jsou představeny v již stanovených hlavních směrech v oblasti restrukturalizací, bude-li třeba ;
- podpoře správných postupů při fungování evropských rad zaměstnanců s cílem zlepšit jejich účinnost, a to zejména, pokud jde o jejich úlohu hybné síly změny;
- rozvoji společného přístupu k ostatním otázkám tohoto sdělení, které se jich týkají, zejména ke vzdělávání, mobilitě, odvětvovému rozměru a předvídání.

Komise bude sledovat práci sociálních partnerů v této oblasti a provede analýzu dosaženého pokroku na vrcholné schůzce tripartity v roce 2006.

3. ZÁVĚR

Komise je přesvědčena, že restrukturalizace nesmějí být synonymem sociálních kroků zpět a ztráty ekonomické podstaty. Mohou být naopak zárukou ekonomického a sociálního pokroku. Avšak pod podmínkou, že jsou správně předvídaný, že je podniky mohou rychle a účinně řídit a že opatření orgánů veřejné moci pomohou zajistit, aby proběhly za řádných podmínek.

Politiky, které by se stavěly proti změně a které by zmrazovaly ekonomické struktury, by problém pouze odsunovaly a zvyšovaly jeho negativní účinky. Napomáhaly by zpomalení inovace a ztrátě konkurenceschopnosti evropských podniků. Na druhé straně politiky, které by se projevovaly poklesem zaměstnavatelnosti pracovníků, by vážně ohrozily potenciální růst a sociální soudržnost.

Proto odpovědi, které mají být dány na úrovni Společenství, musejí klást důraz na čtyři požadavky:

- Požadavek soudržnosti mezi dotýcnými politikami, aby růst a restrukturalizace, které s sebou nese, nezpůsobily znehodnocení lidského kapitálu.
- Požadavek dlouhodobého výhledu, který musí zahrnovat různé politiky Společenství. Zúčastněné subjekty jak z ekonomické, tak sociální oblasti potřebují předvídatelnost, aby mohli jednat.
- Požadavek účasti všech dotýcných zúčastněných stran a v první řadě sociálních partnerů.
- Zohlednění územního rozměru, neboť předvídání změny je nejúčinnější na místní úrovni. Z tohoto hlediska musí hrát regionální politika a politika soudržnosti Evropské unie úlohu katalyzátoru.

Příloha

Navrhovaná opatření

- Revize evropské strategie zaměstnanosti založená na třech prioritách: zvýšit míru zaměstnanosti, zvýšit přizpůsobivost pracovníků a podniků, investovat více do lidského kapitálu.
- Reforma finančních nástrojů, aby se zejména posílil příspěvek politiky soudržnosti, Evropského sociálního fondu a evropských programů celoživotního vzdělávání a odborné přípravy k lisabonské strategii.
- Vytvoření fondu pro úpravu růstu (dotovaného 1 miliardou EUR) a rezervního fondu pro nepředvídané případy v rámci politiky soudržnosti (ve výši 1 % dotace z cíle „Konvergence“ a ve výši 3 % dotace z cíle „Konkurenceschopnost“), aby se mohlo čelit nepředvídaným otřesům.
- Podpora základních sociálních standardů, slušné práce a sociálního dialogu ve vnějších politikách.
- Posílení sledování restrukturalizací prostřednictvím European Restructuring Monitor.
- Posílené sledování na úrovni odvětví a regionů těch odvětví, v nichž může dojít v krátké době k významným změnám jejich konkurenceschopnosti.
- Větší zapojení výborů sociálního dialogu na úrovni odvětví, pokud jde o otázky restrukturalizace.
- Vytvoření interní pracovní skupiny o restrukturalizacích v Komisi.
- Vytvoření fóra „Restrukturalizace“.
- Zelená kniha o vývoji pracovního práva.
- Usnadnění mobility pracovníků v rámci Společenství.
- Zahájení druhé fáze konzultací se sociálními partnery o restrukturalizacích a evropských radách zaměstnanců, zejména s cílem podpořit přijetí jejich hlavních směrů v oblasti správných postupů, pokud jde o restrukturalizace a evropské rady zaměstnanců.